

Nadèl a Bulággna

L é Nadèl.

A gîr stra la zânt, in piâza, vèrs sîra. Tótt i s arvîsen a dâli âmber ch'al sgrîrandlen stramèz al lûs culurè ed mèll butaig. Mustrén provocànt i zairchen, cunpâgna putèn ch'al stan d'asptèr ed catèr un quèlc avintâur. Ômen sbadè, dòn scucè e cínno inbarazè i s ilûden, andànd a spàs, ed fères la distanza stra l sâu ânum. Aflétt dal sâu inzertâzz, i van pr âl strè furmigianti, mo desèrti, pruvànd ed dères na man in ste mânnd dsgraziè. La sò nûditè l'é quèrta da ftièri elegànt e paghè chèr a sangv, ch'i fan parair inpurtànt, mo dai sù ûc' as pòl capîr al gnînt d un'ânma smurzè dala nôjja ed stèr al mânnd.

Ermanno Stagni

Al regal d Ermanno

Che mé ai èva la pasiàn dla fotografî i al san in dimónndi. D ètra pèrt mí zièn Zvân al fèva al fotògof a Mnêrbi e al fó pròpi ló a atachèrum sta malatî, tulândum sîg quand al s asrèva int al sò laboratòri par svilupèr âl peléccol o stanpèr âl fòto di cliént. Int un secânnd tânp ai ò tachè anc a méttèr insâmm socuanti mâchin, che par mé âli an rapresentè un insónni ed zoventó. Acse ai ò ardótt socuànt aparécc' ch'i an fât la stòria dla fotografî: Nikon, Rolleiflex, Contax, Exakta, Leica, âl fan bèla mässtra int una vedrèna in sèla. Al bèl l é che quèsi tótti stâl mâchin a li ò arzvó in regal, cunprais la mâchina personèl ed Scipione Innocenti, l industrièl ch'al fundé la SASIB (am la regalé sò fiôla, ch'l é mí amîga).

Mo qualla che mé ai ò sänper desiderè e ch'a cunsiderèva pròpi un insónni l'èra la "DUCATI Sogno" (al le dis anc al nómm!), un cheplavâur ed tecnologî ch'al stà int al pèlum d na

Ragâz, ai é bèle pasè un ân! Ch'al pòsa èser un bän Nadèl par tótt, con tanta salût e - parché nâ? - anc un quèlc bajuchén...

man, una mâchina rera e beléssima. Sta machinténna, tótta ed metâl, par mé la valèva anc de pió, pr al fât ch'i la fèven al Bâurg Panighèl! *Fatto* stà che a Gigén, ch'al cgnusèva la mí pasiàn, ai véns in amànt che al sò amîg Ermanno, al fiôl dal calzularén dla Ghišlîra, l avèva cla mâchina, tra l èter con só la scrètta "*per collaboratore DUCATI*". Mé a nsò brîsa cus'al déss a Ermanno, mo la realtè l'é che una sîra mé a m sän truvè stra âl man sta mâchina, con la sò bursénna ed pèl, e a v cunfès ch'ai èra emozionè. Mé a cradd che quall d Ermanno al séppa stè ón di pió bî regal arzvó in tótta la mí vétta, anc parché ai vòl una sensibilità particulèr par separères da un arcòrd ed famajja acsé personèl e preziâus.

...

Chèro Ermanno,

al tô scrètt qué ed banda l é pèn ed pesimîsum, mo mé a sò che té, nonostànt âl pròv duréssimi che la vétta la t à ublighè a afruntèr, t è anc una risèrva d otimîsum da spargujèr d intâuren. S'an fóss acsé, s'et fóss un tîp sänper ingrugné e incazè col mânnd, la srèv dûra stèret avсэн. E invèzi la tô cunpagnî l'é un gudiôl, e i nûster sâbet sîra al Autotrèno con té e Gigén par mé i én un bèlsum. St'estèd, dänter int la barâca dâl carsintén in duv t è şgubè pr una móccia ed sîr, cäl dòn âli èren tótti inamurè ed té par la tô amabilità e par la tô straudinèria dispunibilità a dèr una man. Quand a sän andè a Parîgi, té e Marco (sagg' ân), separè da quèsi s-sant'ân ed vétta, ai èri dvintè dû amîg sänper inpgnè a rédder e a şburdlèr! Insâmma: grâzie, chèro Ermanno, mo mégga sâul par la DUCATI "Sogno"!

Bän Nadèl vietè

In Itâglia avän un stracantân ed lazz. Ôi, ch'al séppen pò fâti tótti rispetèr l é un èter dscâurs. Però par mé bisugnarèv fèren un'ètra nôva pr al Bän Nadèl, e al mutîv l é quasst: ai ò incuntrè un sugèt padrân ed 36 apartamént, al tîra un mócc' ed bajûc dai pişunént, mo an i à pinsè gnanc un âtum a dèr al sfrât a una vciatta d 87 ân col cuntrât scadó, parché al vòl afitèr a di studént par ciapèr de pió.

Pò ai ò incuntrè una braghîra che, avànd litighè con dla zânt che prémma i èren sù amîg, adès la spargójja dâl calónni digandi drî dâl meldiciânz e di fât inventè dal prinzéppi ala fèn.

Anc un dutâur, ch'al pasèva int na strè dóvv pr un inzidànt ai èra şvultè in tèra un ragazèl ch'an dèva pió saggñ d vétta, sicómm l avèva trî anbulatòri da tgnîr drî, l à tirè d lóng anc se la zânt lé d atâuren i ciamèven a gran vâus un dutâur. Quissti i én sâul trî esénpi, mo d zânt ed sta pòsta, purtròp, ai n é sänper trûp. Bän, fèi mò chès: quand suzèd d incuntrèri sâtta a Nadèl, anc laur-lé i n mächén brîsa ed fèr una bèla espresiàn da gesuètta e ed díres *Buon Natale, auguri!*

Quasst l é al mutîv parché am piäsèv una lazz ch'la géss: «*Par dèr al Bän Nadèl ai vòl la patânt, con un bèl esâm. Chi é sänza patânt, an pòl brîsa dèr al Bän Nadèl*». L é vietè pr i rufiàn, pr âl linguâzi mèrdi, pr i farabótt, pr i sfrutadûr dla pòvra zânt, par chi fâ dâl schèrni al bîsti, par chi ardûs la sò zitè cme un'aldamèra, par chi s n in sbât i sunâi dal pròsum, par chi n pèga brîsa âl täs, par chi incuèrina... e bôna lé, sinchenâ an bastaré brîsa tótt al giornalén. Ecco, par mé, tótta sta zintâja al sò Bän Nadèl i s al pòlen tgnîr asrè int al garganòz. Al Bän Nadèl ch'a preferéss l é quall dla zânt cum vâ e di amîg sinzèr, pr esänpi cme chi fenòmen dal Pânt dla Biânnda e dla Bâla dal Bulgnaîs. Adès a vâg a vâdder s'i un fan l esâm par cla famâusa patânt: i m an détt ch'al srèv méi avair n'arcmandaziàn, mo a vói pruvèr l istâss. E, asptând al risultèt... mo sé, vâ là: Bän Nadèl, ragâz!

Sigén Livra, la taraghèggna

Quí ch'i én stè a Bulaggna Napoleån e la bandíra cuchè

Ai 21 ed zóggñ dal 1805 Napoleån, ch'al vgnèva da Milàn cme frasc rà d Itàglia, l arivé a Bulaggna in dóvv, da socuànt dé, ai èra bèle sò mujèr Iusfénna a fèr la regénna. Par vgnìr dånter in zitè al pasè sàtta un gran èrc ed tariànf ch'l èra stè costruè in sò unàur dai bulgnìs apanna fòra dala pôrta ed San Flìs.

A Bulaggna Napoleån al s dé sóbbit d atåuren pr ingrazièrs i zitadén: al fé dèr di bajùc al'Università parché la turnèss a èser gluriåusa e putànta cme ai ténp indrì e al fé partìr al prugèt par sistemèr la pèrt bàsa dal Ragn.

Al dé pò di nùv incaríc ed guèren ai bulgnìs Carlén Cavrèra, Ferdinànd Marischèlc (che i dénn int àl sàu bèli cà di gran rizevimént in unàur dal nôv padrån) e Antòni Aldén, che una maténna al le purté a fèr un gîr a cavâl só par l'Uservanza pr amirèr dal'èlta la bèla véssta dla zitè e, par dères dal smèco, ai véns la bèla idè ed fèr tirèr só in cal sît una gran vélla. Mo i bulgnìs i n s fénn brísa incantèr da stí quí: i avèven bèle nasè che Napoleån al n avèva che al pensìr ed cmandèr dapartótt, e acsé al s èra tgnó bón i récc burghìs dla zitè, màntr invèzi la zànt dal pòpol la i sarvèva da slunghèr di suldè al sò gran esèrzit ch'al fèva la guèra in tòtt i cantón.

Ai èra pò stè un fât ch'an èra brísa andè zà ai bulgnìs. Da nôv àn al fèva bèla mässtra in Piàza un bèl albarån, "l àlber dla libartè", ch'l èra dvintè pr al pòpol al sémbbol dla liberaziån dal lóng dumènni dal pèpa e dla speranza d un guèren republicàn. Mo i récc capuriòn dla zitè, pr ingrazières Napoleån, i pinsènn ch'al n èra brísa al chès d esagerèr con la libartè, e i mandènn al prefèt l àurden ed scavèr d'int i pí cl àlber ghignåus. Acsé una nòt, zétt e chièt, l àlber dla libartè al fò sghè e ardótt a laggna da camén.

Quasst l èra stè un brótt saggn pr i bulgnìs e l entusiasum par Napoleån rivoluzionèri e liberadåur al švané int un spèll. Èter che repóbblica! Èter che Costituziån e autonomì! Qué as èra drì a pasèr da un pèpa rà a un inperadåur: tûla mèl e méttla pîz! E dîr che gnanc dîs àn prémma, dal 1796, Napoleån, zåuven generèl, arivé in zitè dala Pôrta Ravgnèna ala tèsta di sù suldè, l avèva arzvá un'acugliånza caluråusa e stra-

uridinèria dala zànt. Al fât ch'l avèss pò fât vgnìr fòra dala gajóffa dal pèpa i parsunìr pulèttic e rais unàur al martìri ed dû zûven studènt rivoluzionèri Luigi Zamboni, bulgnais, e Giambattista De Rolandis, piemuntais, fagànd conservèr àl sàu zånnder dåntr int una casatta murè só una clånna int la Piàza dal Marchè (la Piazóla, ndr), ai avèva fât acuistèr una popolaritè grandéssima. Ai 11 d utåbber dal 1796 Napoleån l avèva fât apruvèr un decrèt par dèr una bandíra ala nôva Repóbblica dl'Èlta Itàglia con i trî culûr bianc, rås e vaid. Mo quassta la n èra brísa la sò bandíra, l'èra invèzi qualla che pròpi Zamboni e De Rolandis, in lòta par la libartè, i avèven fât švintlèr pr àl strè ed Bulaggna. Par fèr sta bandíra, i avèven pinsè d azuntèr ai culûr bianc e rås dal stémma dla Cmóinna al vaid, ch'al significhèva la speranza d una pâtria lébbra.

As pôl dîr che Napoleån, ch'ai piàsèva dimónndi la rôba ed chi èter, l èra riusé a cuchèr anc una bandíra!

Silvano Rocca

La cavalchè ed Napoleån

Lizànd al scrètt ed Silvanén Ròca, am é vgnó in amànt che dal 1986 anca mé a cunté ed cla vòlta che Napoleån al véns a Bulaggna. L artéccol al fó publichè int al nómmer trî dla rivéssta "C'era Bologna" ed Tiziàn Còsta, e in particulèr a téns arcurdèr la cavalchè che l inperadåur di franzìs al fé la maténna di 22 ed zóggñ dal 1805. Cum al dîs Ròca, l èra arivé a Bulaggna al dé prémma, e ala sîra l èra andè al'inauguraziån dal Teåter dal Càurs insàmm ala Pepîna, sò mujèr. Chisà s'l èva pinsè che cal teåter i l avèssen dedichè a ló, dal mumànt ch'al s ciamèva *Teatro del Corso* e ló, Napoleån, l èra nèd a Ajaccio... Cla maténna, dånca, al munté in vatta al sò cavâl bianc, con indòs una divísa da tòtt i dé e con al fianc una spadénna cûrta (d ètra pèrt, esànd piotòst basòt an psèva mégga purtères sîg una durlindèna!). Vgnand fòra dal Paláz di Cavrèra, sóbbit as furmé de drì da ló una spèzie ed Guèrdia d Unàur furmé dai nòbil e nubilût bulgnìs, speranzûs ed dèr una bèla lustrè al sàu amdái e sicûr ed fèr una pasegè trancuèlla pr àl strè ed Bulaggna. *Adío che t'amavo!* Napo-

leån al parté a språn bató vèrs la pôrta ed San Måmel, e apanna fòra al pighè a man stanca pr una cavdågna ch'la pasèva drì dala mûra dl'Anunzièta e pò só pr i canp, puntànd drétt pr arivèr in vatta ala culénna. Intànt tòtt chi inbalzè ch'i avèven cardó ed psair stèri drì i s èren pèrs par la strè, chi ruzlànd in tèra in mèz ala pállver, chi ritiràndes par pòra ed fères mèl. Sàul ón al riusé a stèri drì: al marcais Paleòt, che par la sò abilitè e al sò curàg' ala fèn dla càursa l arzvé in prèmi una tabachîra d òr.

In vatta ala culénna i saltènn d là da una zèda e i arivènn acsé dnanz al cunvânt ed San Michèl in Bòsc, che alåura l èra adibé a parsån. Qué al s farmé e, amirànd al panoråma, al lasé socuànt bajùc pr i parsunìr. Sóbbit dåpp, alé, a ràtta ed còl zà par la disaisa e pò só vèrs al cunvânt di capuzén, ch'l èra in duv adès ai é al seminèri e la Vèlla Revedin. Cum l èra sò custómm, al vòls vadder incòsa, pr infèn la canténna e l òrt di frè!

Finè la vísita al cunvânt, al munté in sèla e zà vèrs la pôrta ed Stra Castiòn e pò, prilànd a man drètta, cavalcànd lóng la mûra int un spèll l arivé a pôrta Galíra e da lé ala Búa (la *Bova*) in dóvv ai é al prèmm di sèt sustéggñ dal Navèlli. An i pèrs vaira ciapèr al sintirén ch'al custaggia al canèl e arivèr acsé al Batfèr, che alåura l èra ónna dāl zòn industrièl ed Bulaggna. Un barcaròl ai fé travarsèr al canèl, a ló e al sò cavâl, e una vòlta pasè d là, ví vèrs la Bevrèra e pò la pôrta dāl Låm. Da lé, sånper cavalcànd lóng la mûra, l arivé ala pôrta ed San Flìs, d'in dóvv l èra pasè al dé prémma arivànd in caròza da Milàn; pò al prilé a man drètta e int una slusnè al fó al Pântlóng.

Qué al pinsé ed turnèr vèrs Bulaggna fagànd al percåurs invèrs par la ví Emégglija, e acsé l incuntré i švanzói dla "guèrdia d unàur" ch'i avèven zarchè ed tgnìri drì, mo sånza fûria. Ala pôrta ed Sant Isí l andé dånter par turnèr a cà, dères una sistemè, magåra fèr un bèl bàgn prémma ed tachèr al rizevimànt di znación ch'i vlèven salutèrel. Ala sîra l arèv avó d'andèr un'ètra vòlta in teåter a vadder un'òpera bóffa, mo fòrsi parché l èra stóff o parché l in avèva bèle pén i sunài, ai mandé la Pepîna e ló al vanzé a zughèr a trisèt coi sù dragón.

La furastîra

L urèri e al sît i èren quî ed tòtt i dé, epûr ai èra quèl int l'âria, o chisà dôvv, ch'fèva sénter che qualla l'èra una giurnèta particolèr. Al capolînea dal Ventión l'èra sänper quall, e anc la zänt in ataisa sätta ala pensilénna, mo cla maténna i parèven difarént, pió avêrt, pió dispunébbil al surîs.

Pò la Giógglija la capé parché: l'èra la lûs. Sebän ch'al fôss anc invèren pén, cla maténna, par vî dal zîl fenalmänt sraggn, ai èra una lûs cèra ch'la fèva parair inóttal al lusâur smôrt di lanpión ancâura inpiè; d'ed drî dal culén ai spuntèva äل prémmi spîr dal sâul ch'l'èra drî a vgnîr só.

Quant tänp èrel ch'la n vdèva al sâul? La lavurèva "da bûr a bûr", cum i géven i sù vîc', e quand la vgnèva fòra dal ufèzzi, anc s'äli èren sâul äل zénc dla sîra, la n vdèva l'âura d ardûsres in cà, al chèld. Cal dé, invèzi, prémma ancâura ed partîr, la taché a fèr di progrâma pr al dâpp-mezdé: un gîr in zänter a guardèr i mustren, una cecolèta ala Turinaisa, una vîsita, sänper rinviè, da Feltrinèl...

L àutobus ch'l'arivèva al farmé al flóss di sù pruget. Dâpp avair furè al sô sitipäss la caté un sît da sèder e la s fiché un'ètra vòlta int i sù pensîr. L èra da bän tròp tänp ch'la schivèva la zänt, a pèrt i cuntât ucasionèl, cme quî con äل parsân ch'l'incuntrèva in vatta al búss. Bsugnèva ch'la fèss quèl, pr esänpi iscrivres a un'asociazian culturèl, in dôvv l'arèv cgnusó dla zänt coi sù stéss intarès. Al sô lúto l'èra durè anc ed tròp, e par chi pò?

Michèl al n avèva mâi meritè al sô amâur, tant manc adèsa al meritèva al sô rinpiànt! Ló al n avèva avó inción scróppel prémma a fèri äل còren, e pò a lasèrla pr una ragâza pió zâuvna. E gnanca lí, la badanta furastîra, acsé brèva e atènti a asésster sô sòzra, mo anc acsé fûrba e melfidè int l'incantèr al fiól dla sô asisté, sänza pinsèr ch'l'arèv dsfât una famajja. Nonostant i bón propòsit, int i sù pinsîr as fé strè l'âsti vèrs la furastîra, cla fûrba vgnó in Itâglia sâul par sistemères.

Dâpp un pôc però la sô atenziân la fó atirè da un gran bacajamânt ch'al vgnèva d'in fännd dal àutobus. La s prilé e la vdé una ragâza, dala pèl scûra, ch'la gèva, vèrs un òmen con un cartlén atachè al giubòt:

- *Ma io stavo andando a timbrare*

mio biglietto...

- *Tròpa còmda!* - l'arbaté l'òmen - *Al bigliatt al vâ tinbrè sóbbit, brîsa quand as vadd al cuntrulâur!*

- *Ma io messo a sedere il mio bambino, dopo io andava timbrare...*

- *A n pòs fèri gnînta, quassti äli én äل raiguel! Dâm un documânt!*

- *L'é gióssta! I an da paghèr cunpâgna nuèter!*

- *Sé! Lâur qué i s crâdden che in Itâglia incôsa ai séppa dvó!*

- *Inción ed lâur al fâ al bigliatt! Tròpa còmda!*

La Giógglija la vdé che la ragâza la s guardèva datauren smaré, dnanz a lí sâul guèrd bûr. Al ragazól, a sèder col sô zainatt dla scôla, al stèva par zighèr. Pusébbil che inción al la difännda? La pinsé. In cal mumânt as sinté una vâus:

- *Mé ai ò vésst la sgnâura ch'l'èra drî a andèr a tinbrèr al bigliatt, pò l'â vésst un sît lébber e l'é andè a métter a sèder al ragazól, pò dâpp l'é turnè vèrs la machinata...*

Fenalmänt, la pinsé la Giógglija, l'èra âura!

- *Vâ bän, vâ bän, la vâga pûr a tinbrèr, a sän a pòst acsé.*

Al cuntrulâur l'avèva lasé l'aruganza e l'èra pasè al "lí".

La Giógglija la guardé con arcgnusänza e senpatî la dòna anzièna, càrga ed dâu gran spòrt dla spaisa, ch'l'avèva difais la ragâza.

- *La s méta a sèder, sgnâura!* - La i gé, livändes in pî.

- *Oh, grazie dimónndi, a vén vluntîra parché a sän pròpi stóffà!*

- *A sän mé ch'a ringrázi lí! Adèsa sé che quassta l'é da bän una giurnèta spezièl!*

la Nòccia d Bastèl

Strâ ûrel e féssti.

Quèsi tòtt i artéssta ed teâter, cantânt e atûr, i an cgnusó int la sô carîra almanc un fiâsc. Sfujând un vèc' libartén ch'ai ò int la mî librarî bulgnaisa, a m sän pèrs a lèzer i chès ridécuel che socuânt artéssta *di chiara fama* (almanc una vòlta) i an visó in vatta ai pelsènic di nûster teâter.

Ai èra una vòlta (la pèr una fòla) un zèrt barèton Ganbarén che prémma d andèr in sèna l'èra sòlit mandèr zâ una bèla quantité ed scalfètt ed vén. Giän

pûr ch'l'èra un mirâcuel s'l'arivèva d'âura ed stèr in pî. A sénter ló, tòtt cal vén al sarvèva a dèr fòrza al pinguèl, mo in cunpäns ai fèva pèrder la nuziân dal tänp. Una vòlta l'èra a Môdna con la *Luzî di lâber mói* (Lucia di Lammermoor). L'arivé in pelsènic prémma dal tänp, inbarièg dûr e *alquanto malfermo sulle gambe*. Al taché a cantèr con gran antèzzip, ubligând al mässter e chi èter cantânt a tajèr di pîz. Vèrs la fén, dapp avair sintó al secânnd tenâur ch'al cantèva: "*Tu sei turbato!*", Ganbarén ai arspundé:

- *Turbato mé? E chèro té sócc'mel!*

Sicómm che a Môdna al bulgnais i al capèssen benéssum, a psî imazinèr al putifèri ch'a se scadné dala platè fén só in lubiân, mo ló, sänza fèr na pîga, l'andé ala ribèlta cantând con tòtt al fiè ch'l'avèva in gâula: "*mi fai gelare e fremere...*" Al rèst a psî imazinèrel.

Un'ètra vòlta, l'andé a Castèl San Pîr pr una fèsta religiâusa. L'avèva da cantèr un *Tantum ergo* mo, *more solito*, având bèle fât al pén ed cichètt, al pirdé al sparté (che ló al ciamèva "la chèrta dal tân") con gran terâur dal mässter Parisén, ch'l'avèva da cunpagnèrel con l'òrgnen. A un zèrt pònt dla cantè, an savând pió cme andèr inanz, al tiré d lóng a cantèr in latén mo... con la mùsica dla *cavatina* dal "Barbîr ed Sivègglija"!

Sänper lé, *nella ridente cittadina termale*, un èter strumnè, un bâs ch'al s ciamèva Baiesi, ardótt a fèr al sugeritâur dala gran rèna ch'l'avèva, l'in fé ònna däl bèli. Int l'ùltum ât dla *Favorita*, vésst che *fra Baldassarre* an s dezidèva brîsa a tachèr la famâusa uraziân "*splendon più belle in ciel le stelle*", Bajais al salté fòra dala sô bûsa e, con äل brâza al zîl, al taché a cantèrla ló in st mânter che al pòbblic al se sganasèva dal gran rédder.

Anc int al Teâter dal Câurs a in suzdé däl bèli: una vòlta al tnâur Bunatt l'andé a rîsg ed ciapèr un frâc ed bòt parché int l' *Otello* l'avèva la pretaisa ed fèr dâu pèrt, qualla dal mòr ed Venèzia e qualla ed... Jago. Par furtónna ch'an vlèss fèr qualla dla *Desdemona!*

E al Duse? Una vòlta i dénn la *Maria di Royan* e al pòbblic al taché sóbbit a fischier i còro stunè che a mazèri i arénn fât una pâta. Pò ai fó

la vólta dla soprano, una pòvra d'sgraziè mègra cme una braggla e ch'la tarmèva fagànd di rujâz inpresuinànt. Anc al tnàur l'avé la sò pèrt ed féssti, fén che al pòbblic al s'calmé quand ai véns dānter al barétton. Arivè al prosèni pr atachèr la prémma ària, i ûc' prilè vèrs al lubiàn quèsi a dmandèr un pòc ed mièricòrdia, al cminziapié. Puvràtt! Al cantèva con al *birignao*, biasugànd in bâcca àl paròl int na manîra tèl ch'an s'capèva un azidànt ed quall ch'al gèva. Dal lubiàn un pèz ed žuvnâz in mândg ed camîsa, con la bóssla apugè só l'parapèt, al salté só šbraitànd:

- *Mo csa balûset?!*

Al fò cme tachèr fûg a una spulvrîra! Dal pòbblic ai parté una risèta generèl e dāl gran šbatrî d man indirizè al cal žâuven. Al māsster al scapè vî con àl man int i cavî e al sipèri al fò calè. *Fine*.

Turnān pûr al Teāter dal Cāurs. Una vólta i dèven la *Norma* e la cantanta la vgnèva - gèssla lî - dai tariónf dal Teāter *Massimo* ed Palêrum. Sta dîva però, méssa in guèrdia žîrca la severitè dal pòbblic bulgnaiš, par dères vigāur e cunbāter la pòra la s'ataché a una butèggia ed cògnac, sàul che, esànd pòc aviè al èlcol, la puvratta la pèrs la trebišānda. L'arivè in pelsènic tranbalànd e la taché a cantèr con na vāus inpastè ch'fèva scurézz; s'la pirdèva al tānp, sóbbit ai èra quelcòn ch'al la parèva só bišbiànd:

- *Sò, bèla... pió in fûria...* - opûr, s'la tirèva a azelerèr - *Pèrdet al trèno?*

Quand la fé a pîz la *Casta diva*, i la suplènn sātta una tinpèsta ed féssti, ûrel e contumèli. Par ûltma, quand i tirènn al sipèri, la vanzé asrè fòra, e alāura la fó lî ch'la taché a šbraitèr cānt al pòbblic, incapèz ed catèr l'unidûra dal sipèri par méttres al sicûr da cla bufèra.

Quissti i én i chès ch'i capitèven int i teāter, tant ân fâ, quand par la žānt dal pòpol andèr a Brunàtt o al teāter dal Cāurs l'èra un avenimānt da sgnèr int al lunèri e da cuntèr ai cínno dnanz ala fûga d invèren.

Žānt d una vólta

Foravî

Al fèva l'urtlān insāmm a sò pèder. L'èra bravèssum int la cultivaziān dāl primèzzi ch'al purtèva pò, regolarmānt, al marchè zentrèl ed Bu-

lagnna. Al s'ciamèva Iusèf, mo pr i sù paisàn, che quèsi tótt i d'scurèven in dialàtt, l'èra "Foravî", sàuranóm ch'al i stèva indòs cme un ftièri nòv, parché fén da cínno l'avèva un carāter mutargnān. Quand chi èter cínno i zughèven, ló al stèva da una banda, sé, ai n'vlèva dāl paròl par cunvènzrel a entrèr int al žûg! Anc da ragâz, int al barr, ai piàsèva ed stèr in cunpagnî guardànd chi èter zughèr al chèrt o a biglièrd. Se quelcòn ai dmandèva un parair o un cunsèi, l'arspundèva sänper:

- *Nâ nâ, mé a sän Foravî!*

Sé, stèr ed fòra, an i entrèr brîsa e gnanc dèr di giudèzzi. L'ónnic žûg ch'al partèzipeva l'èra quall dāl bòc', inparè da cínno int l'èra con dāl patèt tãnddi e dvintànd pò da grand un bãn puntiròl. Foravî al s'èra talmānt imedèsimè int al sò scutmâi, ch'al s'sintèva estrāni a tótt quall ch'ai girèva d'intāuren. Parfén ala guèra l'èra dišinteresè.

Dal 1944, l'avèva dšdòt ân, i tudèss i fènn un rastrelamānt in pajaiš, con àli èrum in man i ublighènn dāgg' parsān a saltèr in vatta a un cāmion, pò i pasènn dala cà ed Foravî con l'intenziān ed tór só anca ló. In st'mānter ch'l'èra lé ch'al tirèva žā una lèga con la zāpa, al'intimaziān d'un tudàss ló an fé una pîga, l'andé d lóng cme gnént a zapèr. Al tudàss al sparè un cāulp ed fusèll in ària, e ló gnínta, cóm s'al fòss sàurd! Ai tarmèva àl man e la zāpa, mo testèrd cum l'èra e fedèl al sò scutmâi al seguitèva a lavurèr. Ló l'èra Foravî, e con la guèra an i entrèva un azidóll. Al purtèva anc àl brèg cûrti par parair pió žâuven, pió cínno, come di èter ragâz dal pajaiš, e schivèr àl rapresāli di suldè.

Bãn, par sucuànt secónnd, un silānzi da zimitèri, mānter tótt i guardèven al žâuven a zapèr. A un zèrt pònt i tudèss i s'prilènn indrî e i andènn vî, pinsànd, fòrsi, che Foravî al fòss māt. Però i s'purteñn drî dāgg' živîl sfìghè dirèt in Germāna e trî ed lāur, finè la guèra, i n'én pió turnè a cà.

Foravî al dvinté vèc' con al sò sàuranóm marchè int la pèl dai sù paisàn in virtó dal sò carāter stranb, mo che fòrsi, in cla zircustanza che lé, al i salvé la vétta.

Elio Manini

La siānza di nûster vîc'

Verbèna (*Verbena officinalis*) – verbena, verbenaca dal Mattioli, erba di S. Giovanni, erba santa, erba croce, erba colombina. Presso i galli e i romani era considerata pianta sacra delle cerimonie religiose. Fu in uso nella medicina antica come astringente e vulneraria e le molte virtù che le si attribuirono sono tutte superstiziose. Oggi la verbena o erba croce è ancora indicata per una delle erbe che sanano la paura e quando un bambino ne è stato preso si fa bollire quest'erba e coll'acqua si lava il bambino e la paura scappa.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pānt dla Biānda nómmer 99

Mais ed giāmber dal 2010

Diretāur iresponsābil e limušnîr:

Fausto Carpani

Dsèggn uriginèl:

Lupāmbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitāza (Giorgio Serra)

Coretāur di sbāli: **Bertén d Sèra**

Strulgān eletrònic: **Āmos d Lèli**

Abunamént par pòsta: almānc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

**Tótt i scrètt in dōvv an i é brîsa indichè
l'autāur i én ed Fausto Carpani.**

**Al dizionèri ed riferimānt par cāl paròl
ch'āli én difèzzil da capîr l'é quasst:**

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIĀN

ITAGLIĀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîš i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

**I programmi di
- Carpani e i sù amìg -
- La Compagnia del Ponte della Bionda -**

DICEMBRE	
Venerdì 3, ore 20,30	All'Accademia dei Notturmi (Villa Ranuzzi-Cospi via Armiggia 42 - Bagnarola di Budrio): “Magnèr, bàvver, bacajèr e cantèr in bulgnais” con Fausto Carpani e Gigén Lîvra . Prenotazioni allo 051- 6927122. Prezzo tutto compreso € 20,00.
Sabato 4, ore 21	Teatro “la Venere” di Savignano sul Panaro: “Carpani e i sù amìg”
Martedì 7, ore 21	Teatro Orione (via Cimabue 14): “Quando i portici erano di legno”, fatti, personaggi, luoghi del medioevo bolognese raccontati e cantati da Fausto Carpani con Antonio Stragapede e con le immagini realizzate da Giorgio Serra . Prenotazioni al 337572489.
Mercoledì 8, ore 21	Idem
Giovedì 9, ore 16,30	Alla Famajja Bulgnaisa (via Barberia 11): pomeriggio dialettale condotto da Mirella Musiani con Fausto Carpani e i poeti bolognesi.
Giovedì 23, ore 21	Teatro di Sasso Marconi: “Carpani e i sù amìg”
Sabato 25, ore 21	Budrio, Teatro Consorziale: Compagnia del Ponte della Bionda in “Da vîc’ cum la mitagagna?” due atti di F. Carpani e R. Nanni. Regia di Cristina Testoni.
Venerdì 31, ore 21,30	Al Teatro Orione (via Cimabue 14): “Capodanno a modo nostro” con la “balla” del Ponte della Bionda, Fausto Carpani , Giampiero Sterpi , il Mago Lucchi , Gigén Lîvra , Marco Visita , Roberta Nanni , Chicchi , Sisén e altri... Prezzo unico € 25; prenotazioni al 337572489.

Fausto Carpani e gli amici del Ponte della Bionda...

organizzano presso il

TEATRO ORIONE

(Via Cimabue 14)

la sera del 31 dicembre 2010,
dalle 21,30 lo spettacolo:

"CAPODANNO A MODO NOSTRO"

Brindiamo insieme al nuovo anno
in compagnia di

Fausto Carpani - Giampiero Sterpi

il mago Lucchi - Gigén Lîvra

Marco Visita - Roberta Nanni

Chicchi - Sisén

Antonio Stragapede e... altri

Se volete essere dei nostri potete telefonando al
337572489 (sig. Franceschini)

Prezzo unico € 25,00 a persona

Servizio guardaroba (1 €)

Non essendo disponibile il parcheggio adiacente al
Teatro, suggeriamo di lasciare le auto nel piazzale
dell'Ospedale Maggiore.

La serata è organizzata in collaborazione con
Giampaolo Franceschini